

ШАХМАТНА МИСЪЛ

ИЗДАНИЕ НА ВЪРХОВНИЯ КОМИТЕТ ЗА ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА И СПОРТ
ПРИ МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

Гл. редактор К. ГЕРАСИМОВ

Редактор-уредник М. КАНТАРДЖИЕВ

КНИЖКА 8 — ГОД

СОФИЯ

АВГУСТ, 1948 г.

ЧЕТИРИ ГОДИНИ НАРОДНА ВЛАСТ

Преди четири години, на девети септември, демократичните сили на нашия народ, обединени в Отечествения фронт под ръководството на Българската работническа партия (комунисти) и при неопенимата помощ на братската Червена армия, с въоръжено въстание смъкнаха от власт последното противонародно правителство на монархо-фашистката клика и установиха в страната народно-демократичната власт на работническата класа, селяните, занаятчиите и трудовата интелигенция.

Предвождани от славната комунистическата партия, трудещите се в нашата страна, сплотени здраво в Отечествения фронт, обезпечиха все по-пълното преодоляване на големите стопански затруднения, в които ни вкараха продажните фашистски правителства със своята стихийна експлоататорска икономическа политика.

Особено решаващи, обаче, тия за ускореното развитие на нашата страна по пътя на социализма, бяха мероприятията на Отечествения фронт през четвъртата година от победата на нашия народ над фашизма.

Първият исторически факт през четвъртата година от следдеветосептемврийския период представлява безспорно окончателното изработване и гласуване на новата републиканска димитровска конституция, която узакони всички завоевания и демократични придобивки на българския народ след антифашисткото въстание на 9-ти септември 1944 година.

Национализацията на индустрията, мините и банковото дело, извършена на 23 декември м. г. при непосредственото съдействие на трудещите се и преди всичко на работническата класа, изтръгна командните икономически висоти из ръцете на българската буржоазия, и предавайки решаващите средства за производство в собственост на народа, откри пътя за окончателното освобождение на трудещите се от експлоатацията и икономическо потисничество.

Последвалото след национализацията обобществяване на вътрешната и външната търговия, национализацията на едрата градска покрита собственост и на горите, изкупуването на едрия земеделски машинен инвентар и пр. осигуриха почти монополно положение на обществения сектор в областта на индустрията, транспорта, кредита и външната търговия и преобладаващо положение на обществения сектор във вътрешния стокооборот.

По такъв начин през четвъртата година от следсептемврийския период бяха обезпечени всички условия за ускореното построяване на социализма в нашата страна.

Трети исторически момент на този период е пълното сплотяване на всички демократични сили на нашия народ, неговото непоклатимо морално-полити-

ческо единство, което намери своя организационен израз в изграждането на Отечественния фронт като единна обществено-политическа организация с общ устав и обща програма.

През четвъртата година на следсептемврийския период бе още по-здраво укрепено международното положение на нашата страна. Понастоящем България има сключени договори за приятелство сътрудничество и взаимна помощ с всички страни на народната демокрация — Югославия, Румъния, Албания, Унгария, Чехословакия и Полша. Договор за вечна дружба и взаимна помощ свързва нашия народ с братските народи на Съветския съюз, авангард на борбата на човечеството за мир, демокрация и социализъм. Особено ценна победа на нашата външна политика бе сключването на новата дунавска конвенция, която благодарение на Съветския съюз обезпечи на всички дунавски народи, в това число и нашия народ, несмушавано от империалистите използване на Дунава.

В обстановката на тия действително исторически преобразования правилството на Отечественния фронт, под ръководството и личните грижи на м-р председателя др. Георги Димитров, положи през четвъртата година от славното народно антифашистско въстание изключително големи усилия за разрастването на физкултурното движение и за укрепване здравето на нашата трудяща се младеж.

Чрез създаването при Министерския съвет на Върховен комитет за физкултура и спорт бе обезпечено правилното, единно и планово ръководене на цялостната физкултурна дейност на младежта в нашата страна.

Усилно се строят нови физкултурни комбинати в Плевен, Шумен и на други места и грандиозния национален физкултурен комбинат в София. Бюджетът за 1948 година отдели за задоволяването на физкултурни нужди 400 милиона лева. Тия грижи на правителството не бяха напразни — на масовия всенароден празник на физкултурата взеха участие над 400,000 души от 3,000 села и от всички градове.

Наред с общия невиджан подем на физкултурното движение през четвъртата година от следсептемврийския период не малки успехи регистрира и шахматното движение в нашата страна.

Особено важна стъпка напред в развитието на шахмата представлява въвеждането на квалификационната система, която ще обезпечи издигането на нашите шахматни кадри с няколко стъпала по-високо. До сега, в резултат на проведените квалификационни турнири, са получили шахматна квалификация повече от 500 души, от които майстори 5, I-ва категория — 29, II-ра категория 30 и пр. За този период за първи път бяха проведени полуфинални турнири за републиканско първенство, а също така и местни турнири във всички околнински центрове в страната.

По този начин, благодарение непрестанните грижи на народната власт нашето шахматно движение фактически премина на нов по-висок етап на развитие — етап на все растяща масовизация, организационно укрепване на нашите секции, и повдигане квалификационното ниво на нашите шахматисти.

Невъзможни биха били всички тия крупни успехи на всестранното обществено — политическо развитие на нашата страна без одържаната на 9 септември 1944 година историческа победа на нашия демократичен народ над фашистките подтисници.

Чествувайки славната годишнина от народното антифашистко деветосептемврийско въстание българските шахматисти ведно с всички демократични слоеве в нашата страна, ще мобилизират всички свои усилия за час по-скорошното построяване на социализма.

Слава на великото дело на 9-ти септември и на неговия вдъхновител и организатор Българската работническа партия (комунисти) начело с др. Георги Димитров.

ТУРНИРЪТ В СТОКХОЛМ

Голямият международен турнир в Стокхолм завърши. Както е известно, този турнир трябваше да излъчи петимата които заедно с Смеслов, Керес, Решевски, Еве и Файн ще участвуват през 1949 г. в „турнира на десетте“. Въпросът за участието на Файн, който отказа да участвува в мач-турнира за световно първенство, трябва да бъде решен от ФИДЕ.

По първоначален замисъл Стокхолмския турнир се проектираше като междузонален, обаче това не можа да се осъществи.

Не в всички зони се проведеха турнири, и от проведените 4-те зонални турнири участваха само представителите от двете зони: Яновски — победител в канадската зона и Бьок — от шведската зона. Болшинството от участници бяха определени от международната квалификационна комисия на Фиде. В списъка на тези участници личеха имената на Бронщайн, Болеславски, Бондаревски, Котов, Рагозин (от СССР), Найдорф, Шалберг (Аржентина), Сабо (Унгария), Пахман (Чехославия), Глигорич, Трифунович (Югославия), Щайнер (Австралия), Тартаковер (Франция). Освен тях бяха включени кандидатите Лилиентал (СССР), Щолц, Лундин (Швеция) и Пирц (Югославия) наместо отказалите се да участвуват Денкер, Каждан, Елисказес и О'Кели. Стокхолмският турнир завърши с бляскава победа на съветската шахматна школа, четирите представители на която — Бронщайн, Болеславски, Котов и Лилиентал влязоха в пекторката на победителите. От другите участниците само унгарският майстор Сабо придоби право за участие в „турнира на десетте“. Особено значителен е успеха на младият съветски майстор Давид Бронщайн.

Целият турнир той проведе силно и равно и се показва като добър турнирен борец.

В прекрасен стил той разгромява своя конкурент Сабо, а в последния кръг спечелвайки партията срещу местития Тартаковер си осигурява първото място.

Бронщайн е единственият измежду участниците, който няма нито една загуба. С тази си победа, която е най-значителната в неговата шахматна кариера Бронщайн придоби право да се смята като един от най-силните шахматисти на съвремеността и нему безспорно трябва да бъде присвоена гротмайсторска титла. Успехът на Сабо, Болеславски, Котов и Лилиентал е напълно закономерен, тъй като тези гротмайстори и в миналото са показвали добри резултати.

Всеки от тях има прекрасни изпълнения в този турнир. Достатъчно е да се упоменат победите на Котов и Болеславски над Щайнер, Сабо

Турнирът се проведе в курортното предградие на Стокхолм Салсбаден.

№	Участници	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Точки	Място	
1	Бронщайн	1	1/2	1	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1	1	1/2	1	1/2	1	1	1	1	13 1/2	I
2	Сабо	0	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	0	12 1/2	II
3	Болеславски	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	12	III
4	Котов	0	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	11 1/2	IV
5	Лилиентал	1/2	0	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	11	V
6	Бондаревски	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	10 1/2	VI-IX
7	Найдорф	1/2	0	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	10 1/2	VI-IX
8	Флор	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	10 1/2	VI-IX
9	Щалберг	1/2	1/2	0	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	10 1/2	VI-IX
10	Трифунувич	1/2	0	0	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	10	X
11	Бьок	1/2	0	0	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	9 1/2	XI-XIII
12	Глигорич	1/2	0	0	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	9 1/2	XI-XIII
13	Пирц	0	1/2	1/2	0	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	9 1/2	XI-XIII
14	Рагозин	0	0	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	8 1/2	XIV-XV
15	Яновски	1/2	1/2	1/2	0	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	8 1/2	XIV-XV
16	Тартаковер	0	0	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	8 1/2	XIV-XV
17	Пахман	1/2	1/2	0	0	0	0	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	8	XVI
18	Щолц	0	1/2	0	0	0	0	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	7 1/2	XVII
19	Щайнер	0	0	0	0	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	6 1/2	XVIII
20	Лундин	0	1	1/2	1/2	0	0	0	0	0	1/2	0	1	1/2	0	0	1/2	0	1/2	1/2	1/2	1/2	5 1/2	XIX
																							4 1/2	XX

над Трифунувич, Лилиентал над Найдорф (I награда за красота). 6—9 места са поделени от Бондаревски, Флор, Найдорф и Щалберг. Макар че на този резултат не може да се гледа като на неуспех за който и да е от четиримата все пак класирането на Найдорф и Щалберг е много по-скромно, ако се имат предвид техните претенции преди турнира. В класацията на останалите участници няма особени изненади, ако не се смята резултата на Рагозин, от когото се очакваше много повече.

Стокхолмският турнир показва, че за в бъдеще е желателно организирането на подобни турнири не по зоналният принцип, а според реалната сила на шахматистите, проявена в редици състезания. Като недостатък в турнира може да се отбележи не участието на американски майстори, а също така и неучастието на редица съветски майстори, които дори не бяха предвидени. Ние смятаме, че такива майстори като Толуш, Константинополски, Макагонов и някои други биха могли да играят с успех в такъв турнир.

Случаят с Лилиентал, който първоначално беше предвиден като резервен, най-добре свидетелствува за това. Състояният се в същото време в Стокхолм 19 конгрес на Фиде образува комисия която ще разгледа въпроса и вземе решение по провеждането на турнира през 1949 г. По предложение на съветската делегация през 1949 г. ще се проведе женски турнир за световно първенство по шах. За турнира са набелязани 16 участници. От СССР, където ще се проведе турнир, ще участват 4 шахматисти. Също по предложение на съветската делегация конгресът прие решение за провеждане на турнир на нациите и учредяване на купа „дружба на народите“.

Придобиването на квалификация е дълг и чест за всеки шахматист!

Млади четвъртокатегорници, повдигайте своята квалификация чрез изучаване шахматната теория и участие в турнири за придобиване на по-висока категория!

ПАРТИИ

№ 59. ФРЕНСКА ЗАЩИТА

БРОНЩАЙН ЯНОВСКИ

VI кръг Стокхолм, 1948 год.

Обяснения от Бронщайн

1. e2 - e4	e7 - e6
2. d2 - d4	d7 - d5
3. Kb1 - c3	Kg8 - f6
4. Oc1 - g5	Of8 - e7
5. e4 - e5	Kf6 - d7
6. Og5 : e7	Dd8 : e7

Това е главният вариант на френската защита. Основният недостатък в развитието на черните е стеснения им дамски офицер. Затова те са длъжни с ходовете c7 - c5 и f7 - f6 да атакуват центъра на белите, като се стремят да се освободят от натиска на пешките d4 и e5. Обаче белите могат с успех да заменят пешечния център с фигурен, като използват пунктовете d4 и e5.

7. f2 - f4	0 - 0

Добър ход. Целият вариант до тук бе под съмнение, понеже след 7... a6 8. Kf3 c5 9. dc и т. н. белите запазват дълго време преимущество. Показателни са следните партии:

I. Константинополски — Лилиентал (шампионат на ВЦСПС, 1936 г.) 7... a6 8. Kf3 c5 9. dc Д: c5 10. Dd4! Kc6 11. Д: c5 К: c5 12. Od3 Цe7 13. Цd2 с последващо Kc3 - e2 - d4.

II. Раузер — Лилиентал (X шампионат на СССР, 1937 г.) 7... a6

8. Kf3 b5 9. Od3 c5 10. dc Д: c5 11. Dd2 Kc6 12. a3 Ob7 13. Df2 Te8 14. Ke2 Д: f2+ 15. Ц: f2 Kc5 16. Ked4 и черните загубиха затова че офицерът им на b7 е без всякакви перспективи.

Също така не може и веднага 7... c5 поради 8. Kb5. В тази партия черните заменят пасивния ход 7... a6 с много по-полезния 7... 0-0 и по такъв начин спестяват твърде важен темп.

8. Kg1 - f3	c7 - c5
9. Of1 - d3	...

Необходимо е да се вкарат в играта нови фигури. Авантюрно би било 9. Kb5 a6! 10. Kd6 (10. Kc7? Та7) f6 и центъра на белите е в опасност. На 9. Kb5 черните могат, вероятно, да отговорят и с много по-остро продължение 9... cd 10. Kc7 К: e5! 11. К: a8 К: f3+ 12. Д: f3 Дb4+ 13. Цf2 Д: b2 14. Od3 Дc3. Белите остават с топ повече, но тяхния кон на a8 ще загине, а черните пешки в центъра са особено силни.

9. ...	f7 - f5

Препятствува на атаката на пункта h7. Трудно е да се каже дали по-силно би било 9... f6. В този случай белите на всяка цена трябва да вземат на f6, когато сега те могат да играят 10. dc, като се стараят след това да заемат с коня полето d4. Струва ми се, че черните в такъв случай превеждайки коня през c5 на e4 получават добра игра.

10. e5 : f6

Tf8 : f6

Вземането с пешката отслабва позицията на царя, което белите биха могли да използват, като направят голяма рокада. Интересно беше 10... Д: f6, атакувайки пешките d4 и f4. Белите имат тогава избор между много съблазнителни варианти; ето един от тях: 11. Kg5! g6 12. Dg4 cd (12... Д: f4 13. Д: f4 Т: f4 14. К: e6 и Кc7) 13. Kb5 или Ke2 с сложна игра.

11. Dd1 - d2	Kb8 - c6
12. d4 : c5	Kd7 : c5

Почти равносилно е Д: c5 13. Ke2 с заемане на полето d4.

13. 0 - 0	Kc5 : d3
14. c2 : d3	De7 - c7
15. Kc3 - e2	...

Дълго мислих над този ход. Много по-естествено изглеждаше 15. g3. Аз смятам, че в последващите усложнения може да окаже влияние отслабването на диагонала h1 - a8 (след d5 - d4 или Oc8 - d7 - e8 - g6 - e4).

15. ...	Oc8 - d7

Черните заплашват с маневрата Od7 - e8 - h5 да разменят „лошия“ офицер за един от белите коне и по такъв начин напълно да уравняват играта. Затова белите са длъжни, колкото се може по-скоро да заемат с конете си едно от централните полета d4 или e5 и по възможност разменят черния кон. В тази посока се развива по-нататък играта.

16. Dd2 - e3	Ta8 - f8
17. Ta1 - c1?	...

Неточност. Белите недооцениха съответния отговор на противника.

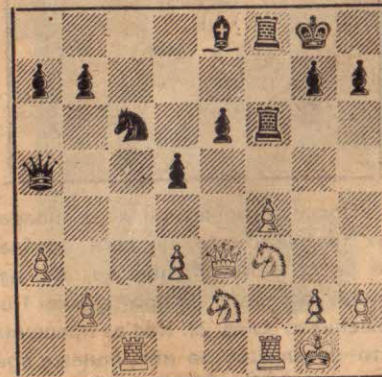
Бронщайн

Правилно беше 17. Дc5! и ако 17... b6 то 18. Дc3! Тогава черните трудно могат да създадат сериозна контра-игра и белите биха могли да осъществят стратегическия си план.

17. ...	Дc7 - a5!

Заплашват пешката a2 и печелят темп за хода Oe8.

18. a2 - a3	Od7 - e8

На черните се отдаде да уравнят шансовете, тъй като против заплахата Oe8-h5:f3 (или O:e2) за белите няма друга активна игра освен 19. Ke5. Така 19. g4 твърде много отслабва позицията на белия цар, а на 19. Kfd4 е неприятно 19... Db6!

19. Kf3 - e5!?

С този ход започва надалеч разчетсна, но както се вижда по-натък, неправилна комбинация.

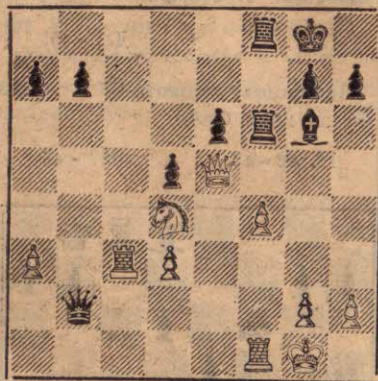
19. . . . Kc6 : e5
20. De3 : e5 Oe8 - g6

Слабо е 20... Dd2 21. Tfd1 или 20... Db6+ 21. Dd4 D:d4+ 22. K:d4 T:f4 23. T:f4 24. K:e6 с по-добър ендшпил за белите.

21. Tc1 - c3

Лошо е 21. Dd4 предвид Dd2 атакувайки коня и пешката d3.

21. . . . Da5 - b6+
22. Ke2 - d4 Db6 : b2

Последните четири хода направих твърде бързо, но сега трябва да се замисля, понеже ме изненада отговора на противника. Положението след 22. Kd4 аз прецених като печелившо за мен, понеже при

спокойна игра черните бавно, но сигурно губеха, а взимането на b2 смятах за невъзможно. Проверявайки отново позицията аз се убедих, че в основния вариант 23. Tb3 Dd2 24. T:b7 O:d3 25. K:e6 O:f1 26. T:g7+ Цh8 27. K:f8 Ц:g7 28. Kd7?! не съм видял мат в един ход — 28... D:g2X! Да отстъпя, обаче, бевече късно и след 30 минути мислене аз се реших да отида на този вариант, като се надявах да поднеса на противника някоя изненада. Последва:

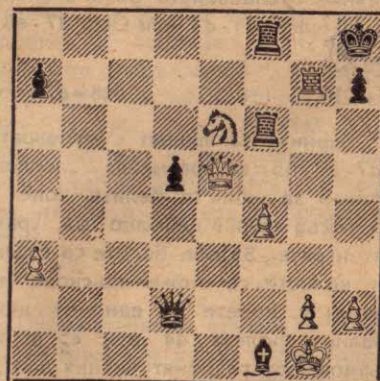
23. Tc3 - b3 Db2 - d2
24. Tb3 : b7 Og6 : d3

Ако 24. T6 f7 то 25. T:f7 O:f7 25. f5!

25. Kd4 : e6

Жертвата на топа 25. T:g7+ се опровергава с 25... Ц:g7 26. K:e6+ Цg8 27. K:f8 (27. f5 Tg6) O:f1.

25. . . . Od3 : f1
26. Tb7 : g7+ Цg8 - h8

27. Tg7 - g5

На това се надявах белите. Топът можеше да отиде на g4 или g3, но всеки от тези ходове имаше своите недостатъци. Белите заплашват 28. K:f8.

27. . . . Dd2 - e2?

Изглежда, че ходът 27. Tg5 бе за Яновски очакван. Затова той без колебание игра 27... De2 принуждавайки към смяна на дамите. Трябва да отбележа че на 27... Oe2 (заплаха De1 мат) белите биха продължили атаката с хода 28. h3.

Все пак черните печелеха по изящен начин — трябваше да отведат офицера на с4. Ако след 27... Oc4! белите играят 28. h3 то De2!, а на 28. K:f8 Dc1+ (може и 28... D:f4, заплашвайки с мат) 29. Цf2 D:f4+ 30. D:f4 T:f4+ и след това T:f8. На 27-я ход белите не можеха да играят Tg4 предвид 27... Oe2! 28. h3 O:g4. Ако 27. Tg3 то Oc4! 28. K:f8 Dd1+ 29. Цf2 Df1+ 30. Цe3 De2+ след това D:e5 и T:f6.

След хода в текста се получава реми.

28. Ke6 : f8 De2 : e5
29. Tg5 : e5 Tf6 : f8
30. Цg1 : f1 Tf8 : f4+
31. Цg1 - e2 Tf4 - a4
32. Te5 : d5 Ta4 : a3

Последва още:

33. Td5 - d7 Цh8 - g8
34. Цe2 - f2 Ta3 - a2+
35. Цf2 - f3 Ta2 - a3+
36. Цf3 - g4 Ta3 - a4+
37. Цg4 - h3 Ta4 - a3+
38. g2 - g3 Ta3 - a2
39. g3 - g4 Ta2 - a5
40. Цh3 - g3

Ако 40. Цh4 то h6.

40. . . . h7 - h5
41. g4 : h5 Ta5 : h5
42. Td7 : a7

Реми.

№ 60. ИСПАНСКА ПАРТИЯ
БОЛЕСЛАВСКИ ЩОЛЦ

XII кръг, Стокхолм, 1948 г.

Обяснения от Константинополски

1. e2 - e4 e7 - e5
2. Kg1 - f3 Kb8 - c6
3. Of1 - b5 a7 - a6
4. Ob5 - a4 Kg8 - f6
5. 0 - 0 Kf6 - e4

Смисълът на този вариант е, че черните получават добра фигурна игра. Планът за белите е свързан с нападение на коня на e4 и получаване слабости в разположението на черните пешки.

6. d2 - d4 b7 - b5
7. Oa4 - b3 d7 - d5
8. d4 : e5 Oc8 - e6
9. Dd1 - e2

Това продължение е въведено в практиката от шампиона на СССР

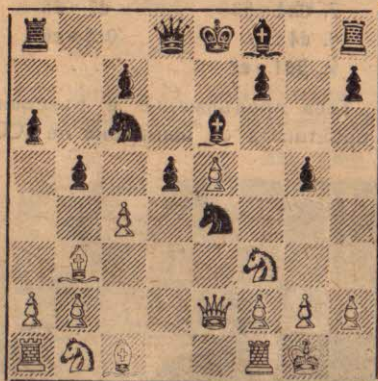
Сабо

П. Керес и се игра няколко пъти в мач-турнира за световно първенство. Стремехът на белите е да играят Td1 и чрез c2-c4 да атакуват пешката d5 и отслабят позицията на коня на e4. Естествен отговор за черните се явява 9... Oc5 (задържайки топа на f1) и на 10. Oe3 Де7. В стремежа си да избегне познатите на противника си варианти Щолц се реши да играе „свърхострото“ g7-g5.

9. . . . g7-g5!

Черните заплашват g5-g4, но белите намират твърде силен отговор.

10. c2-c4!

10. . . . b5:c4?

След този ход белите печелят форсирано. Не беше добре и 10... g4 11. cd O:d5 (11... gf 12. Д:e4) 12. Kг5! O:b3 13. K:e4 Oc4 14. Д:g4 и положението на черните е твърде опасно. Или 12. Kг5 K:g5 13. O:g5 Д:g5 (Дд7 14. Td1 или Oe7 14. Td1 O:g5 15. O:d5) 14. O:d5 Kd4 15. Де4 Kf3+ 16. Цh1 и черните са зле.

Относително по-добре беше 10... dc. Тогава на 11. Td1 чер-

ните могат да отговорят 11... cb 12. T:d8+ T:d8, получавайки известна контра-игра (13. Д:e4? Td1+ 14. Ke1 T:c1). Малко обещава за белите и 11. Д:e4 предвид Od5 и след това cb. На 10... d:c белите по всяка вероятност биха отговорили 11. Oc2! Kc5 12. Td1 с последващо (според обстоятелствата) O:g5 или K:g5. В този вариант белите получават атака на намиращия се в центъра неприятелски цар, но съвсем не така стремителна както в партията.

11. Ob3-a4 Oe6-d7

Слабо е 11... Dd7 предвид 12. Kd4 K:d4 (пруго няма) 13. O:d7+ Ц:d7 14. Dd1 Oc5 15. Oe3 и т. н.

12. e5-e6! f7:e6

13. Oa4:c6 Od7:c6

14. Kf3-e5 Dd8-d6

Сега вече всичко е лошо. Ако Od7 то 15. Dh5+ Ce7 16. O:g5+ K:g5 17. Д:g5+ Ce8 18. Dh5+ Ce7 19. Kc3! и черните са беззащитни: така на Oe8 (или Де8) следва 20. Dg5+ Цd6 21. Ke4+! d:e 22. Td1+. В случай на 19. Og7 или Tg8 решава 20. Df7+, а на 19... cb следва 20. Tad1 с продължението Ke4.

15. Де2-h5+ Ce8-e7

Не може разбира се Цd8 16. Kf8+. Сега белите печелят топ.

16. Oc1:g5+ Ke4:g5

17. Dh5:g5+ Ce7-e8

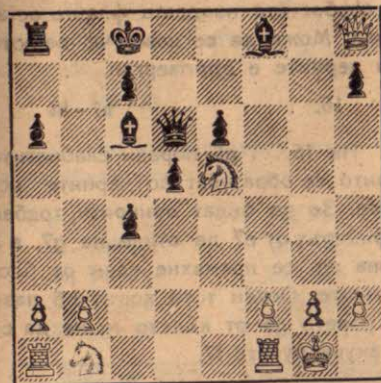
18. Dg5-h5+ Ce8-e7

19. Dh5-f7+ Ce7-d8

20. Df7-f6+ Цd8-c8

21. Df6:h8

Положението на черните е съвсем безнадеждно, но изглежда Щолц още не е могъл да се опомни от

мълниеносния разгром и продължава „борбата“.

21... Oc6-e8 22. Kbl-d2 Цc8-b7 23. Kd2-f3 Dd6-e7 24. Dh8-g8 Of8-h6 25. Dg8-g3 Oh6-g7 26. Tf1-e1 Og7-f6 27. b2-b3 c4:b3 28. Tal-bl c7-c5 29. Tbl:b3+ Цb7-a7 30. Dg3-f4 Ta8-c8 31. Te1-bl Tc8-c7 32. Kf3-d4 Of6:e5 33. Df4:e5 c5-c4 34. Kd4-c6+.

Черните се предават.

На 34... T:c6 следва 35. Db8X, а на 37... O:c6 38. Dd4+ и мат в два хода.

№ 61. ДАМСКИ ГАМБИТ РАГОЗИН ЛУНДИН

IV кръг, Стокхолм, 1948 г.

Обяснения от Стефан Хинков

1. d2-d4 d7-d5

2. c2-c4 e7-e6

3. Kbl-c3 c7-c6

Така наречената Полуславянска защита. Черните плашат dc с последващо запазване на пешката посредством b5. Ако белите вземат на c4, то тогава черните печелят темпо с b7-b5 и с последващо Ob7 и c5 подготвят флангова атака върху белия център.

4. Kgl-f3

Kg8-f6

Черните можеха да вземат на c4. Обаче те предпочитат да влезнат в Меранския вариант.

5. e2-e3 Kb8-d7

6. Of1-d3 d5:c4

7. Od3:c4 b7-b5

8. Oc4-d3

Може да се играе и 8. Ob3 или 8. Oe2. Ходът в текста е най-агресивен.

8. . . . b5-b4

Лундин играе вариант, който носи неговото име. Целта е с b5-b4 да забави напредването на бялата пешка „e“ (e3-e4-e5). Недостатък е че черните сменят един от добре разположените коне, който служи за прокарване на c6-c5 и по този начин подчертават слабостите на черния дамски фланг, предизвикани от движението на пешката „b“.

9. Kc3-e4

Опитвани са и ходовете 9. Ke2 и 9. Ka4, обаче при тях черните бързо изравняват играта с c6-c5. С хода — в текста белите пречат да се прокара c6-c5 на което следва: 9... c5 10. Da4 cd 11. K:f6+ gf 12. Oe4 Tb8 13. K:d4 с голямо преимущество за белите. За да избегнат горния вариант черните бързат с рокадата, след която мислят да прокарват c6-c5.

9. . . . Of8-e7

10. Ke4:f6+ Kd7:f6

11. e3-e4

Видмар срещу Лундин, Гронинген, 1946 играл 11. O-O и след 11... O-O 12. Де2, но черните изравнили леко с c6-c5. Вместо 12. Де2 трябвало да се играе, както в текста 12. e3-e4.

11. . . . c6 - c5
12. 0 - 0 . . .

Еве препоръчва 12. dc O:c5 13. 0-0 и черните не могат да рокират поради 14. e5. Например 1. 14... Kd7 15. O:h7+ Ц:h7 16. Kg5+ Цg6 17. Dd3+ f5 18. ef+ Цf6 19. Df3+ с печалба на Та8, а на II. 14... Kd5 следва 15. O:h7 Ц:h7 16. Dc2+ и белите си връщат фигурата с по-добра игра. Ние бихме предложили обаче 12... Od7 и черните си връщат посредством Тс8 пешката с добра игра.

12. . . . 0 - 0

Не може да се вземе на d4 поради 13. K:d4 Od7 14. e5 Kd5 15. Dg4 с силна атака.

13. Dd1 - c2 . . .

Опитът да се премине в по-горния вариант с 13. dc не дава нищо, поради 13... Ob7 и черните си връщат пешката с добра игра.

13. . . . Kf6 - d7

14. Tfl - dl . . .

Усилва натиска в центъра. На 14... cd ще последва 15. e5 h6 16. Oe4 Tb8 17. K:d4! Освен това заплашва 15. Ob5 с печалба на пешката „с“. Черните са принудени да залязят пешката с дамата, като същевременно я махнат от застрашителното действие на топа.

14. . . . Da8 - a5

15. d4 - d5 e6 : d5

16. e4 : d5 . . .

Белите достигнаха своята цел — получиха проходна пешка, която силно стеснява играта на черните. Но не е само това. Черните фигури не са добре разположени за да блокират с успех бялата проходна пешка

и слабостите на двата фланга оставаха. Може да се каже че дебюта на черните е опроверган.

16. . . . h7 - h6

Не 16... g6 поради слабостите които се образуват по черните полета. За да бъдат прикрити, трябва офицерът от e7 да отиде на g7, а с това ще се премахне един от блоковете. Освен това ходът h6 пази и полето g5 от където може да се атакува пункта f7.

17. Oc1 - f4 Oc8 - b7

Черните са лошо развити и затова бързат да поправят този недостатък, като при това подсилват диагонала h1-a8, значението на който се вижда от следния вариант. Именно, опитът да се доведе коня до полето d6 завършва с неуспех: 17... Kf6 (цел Ke8 и Kd6) поради 18. d6 Od8 19. Oe4 K:e4 (Tb8 20. d7 Ob7 21. O:b8 O:e4 21. De2 с заплаха Od6 и печели) 20. D:e4 Tb8 21. d7 Ob7 22. De8 Ta8 23. Od6 и печели.

Лошо е и 17... Oa6 18. Ke5 K:e5 19. O:e5 O:d3 с преимущество, за белите.

18. Kf3 - e5 Kd7 : e5

19. Of4 : e5 Tf8 - d8

20. d5 - d6 Oe7 - f8

21. Od3 - c4 . . .

Блокира дамските пешки, освобождава диагонала за дамата и принуждава черните да отдадат качество поради слабостите на царския фланг.

21. . . . Td8 - d7

22. Dc2 - f5 Da5 - d8

Защишава полето f6, поради заплахата 23. Od3 g6 24. Df6.

23. Oc4 - b5 Ob7 - c8

Не може T:d6 поради 24. O:d6 O:d6 25. Oc4 и полето f7 не може да се защити с дамата поради жертва на d6.

24. Df5 - f3 . . .

Запазва инициативата, която би се загубила след 24. O:d7.

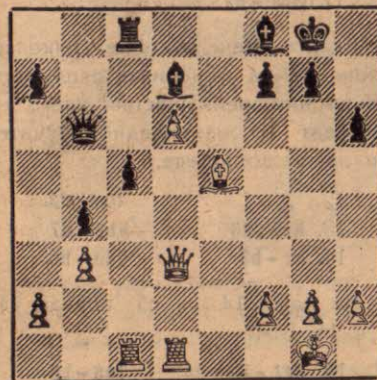
24. . . . Ta8 - b8

25. Ob5 : d7 Oc8 : d7

26. Ta1 - c1 Dd8 - b6

27. Df3 - e3 Tb8 - c8

28. b2 - b3 . . .

Завърши една част от плана набелязан при 15. ход на белите. Дамските пешки са блокирани и изложени на атака, а заедно с това двата черни офицера изгубиха своята подвижност. Сега се вижда че и отдаването на качеството не помага на черните.

28. . . . Od7 - e6

29. h2 - h4 a7 - a5

30. Td1 - d2 a5 - a4

31. b3 : a4 Db6 - a5

32. d6 - d7 Tc8 - d8

33. Oe5 - d6 . . .

Плаши O:f8 и D:c5.

33. . . . c5 - c4

Пешката d7 е неуязвима поради

слабости по фланговете. Не може 33... O:d7 поради 34. O:f8 Ц:f8 35. D:c5+ и печели.

Също така 33... T:d7 поради 34. O:f8 T:d2 35. D:d2 Ц:f8 36. T:c5 Db6 37. Tb5 Dc7 38. D:b4+ и печели.

34. Od6 : f8 Цg8 : f8

На 34... Tf8 следва както в партията.

35. De3 - f4 Цf8 - g8

Обаче сега следва отдавна подготвената жертва която едновременно унищожавя и черните пешки на дамския фланг и атакуващия полето d7 офицер.

36. Tc1 : c4 : Oe6 : c4

Не може да се откаже жертвата поради 1. 36... O:d7 37. Td4 Da7 (Da4 38. Dc7) 38. Dd6 с печалба на фигура и 2. 36... T:d7 38. T:d7 O:d7 39. T:b4 с печалба.

37. Df4 : c4 b4 - b3

Черните премахват слабата си пешка, обаче и това не помага. Ендшпила е загубен.

38. Dc4 - e2 b3 : a2

39. Td2 : a2 Цg8 - f8

Плашеше De8 и Ta2 - c2 - c8.

40. De2 - g4 Da5 - a7

41. Ta2 - d2 Цf8 - e7

42. Dg4 - e2+ ♚Ce7 - f8

43. De2 - b5 f7 - f6

44. Db5 - c6 Da7 - b8

Плашеше Dc8.

45. Dc5 - d6+

Записан ход с който се сменят дамите и играта преминава в топовен ендшил който е леко спечелен. Лундин се предал без да доиграва.

№ 62. ДАМСКИ ГАМБИТ

КОТОВ **ЩАЙНЕР**
(СССР) (Австралия)

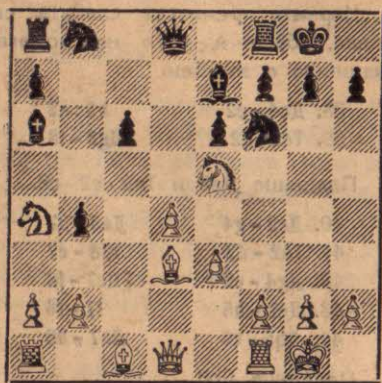
V кръг — Стокхолм, 1948 г.

Обяснения от Радко Бобеков

1. d2 - d4	d7 - d5
2. c2 - c4	e7 - e6
3. Kb1 - c3	c7 - c6
4. e2 - e3	Kg8 - f6
5. Kgl - f3	Of8 - e7

Ход на Щайнер, игран от него още в 1929 г. Този ход, както и свързаната с него идея за развитие, имат обаче доста слаби страни както показва и настоящата партия.

6. Of1 - d3	d5 : c4
7. Od3 : c4	b7 - b5
8. Oc4 - d3	b5 - b4
9. Kc3 - a4!	Oc8 - a6
10. 0 - 0	0 - 0
11. Kf3 - e5!	...

Белите възнамеряват да добият следното построение: Kd3, b3, Ob2 и Tc1, което ще им позволи да господствуват в центъра и по фланговете. Това ще им донесе голямо преимущество главно поради слабостите на черните на дамския

фланг, в случай че черните не вземат бързи мерки за заздравяване позицията си.

11. . . . Dd8 - d5 ?

Ход който се явява причина за по нататъшните затруднения и за загубата на партията. Трябвало: 11... Да5 12. b3 Kfd7 13. O: a6 Д: a6 14. Kcd3 Дb5! 15. Ob2 Ка6 16. Tac1 Tfd8! 17. Дс2 Tac8 18. Tfd1 Черните с труд биха изравнили.

12. Dd1 - e2 . . .

Белите печелят още няколко важни темпа и добиват решаващо позиционно преимущество, което те довеждат по извънредно поучителен начин до победа.

12. . . .	Oa6 : d3
13. Ke5 : d3	Kb8 - d7
14. b2 - b3	Dd5 - b5

Не може 14... c5 поради 15. dc и 16. Kb4.

15. Oc1 - b2 Та8 - c8

И сега не можеше 15... c5 поради 16. d: c5 K: c5 17. K: c5 O: c5 18. O: f6 gf 19. Dg4+ Цh8 20. K: c5 Д: c5 21. Tac1 с решаваща атака.

16. Ta1 - c1 c6 - c5

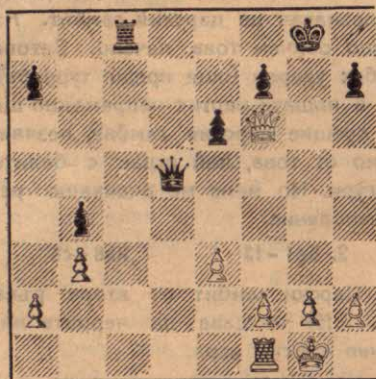
След този ход черните форсирано губят пешка, но и другите възможни продължения надали биха променили съществено хода на борбата. Напр. на Tfd8 ще последва 17. Дс2! и белите изцяло обхващат центъра.

17. d4 - c5	Kd7 : c5
18. Ob2 : f6!	g7 : f6
19. Де2 - g4+	Цg8 - h8
20. Kd3 : c5	Oe7 : c5
21. Ka4 : c5	Tc8 : c5

22. Dg4 - d4	Tf8 - c8
23. Dd4 : f6+	Цh8 - g8
24. Tc1 : c5	Db5 : c5
25. h2 - h3!	...

Важен и полезен в подобни ендшпили ход.

25. . . . Dc5 - d5

Към тази позиция са се стремили и двамата гротмайстори извършвайки многобройните размени. Изглежда че черните са получили едва ли не преимущество поради това че владеят откритите линии и заплашват с неотразимо втурване с двете фигури по втората линия. Обаче това е мираж. Опитният шахматист веднага ще открие назакитими слабости в позицията на черните. Главно голият цар и слабите пешки h7, f7, a7 и b4.

Гротмайстор Котов майсторски комбинира угрозите върху тези слабости и сигурно реализира преимуществото си.

26. Df6 - f4 . . .

Атакува както b4 тъй и косвено линията „d“ (поради угрозата Dg4+ и Td1).

26. . . .	Dd5 - d2
27. Df4 - g4+	Цg8 - f8

Болеславски

28. Dg4 - h4! Tc8 - c2

Ходът в текста на пръв поглед е слаб, защото дава възможност на белите да добият силна проходна пешка без борба, но няма нищо по-силно. На 28... Цf8 следва 29. Де7! и на Д: a2 30. Td1 с решителна атака; а на 29... Tc2 30. h4! Т: a2 31. h5 също с неотразима атака.

29. Dh4 : h7	Tc2 : a2
30. h3 - h4	Dd2 - b2
31. h4 - h5	Ta2 - a1

Черните се осланят на дамския ендшпил, но атаката на белите е вече толкова силна, че и това не помага.

32. Tf1 : a1	Db2 : a1+
33. Цg1 - h2	Da1 - e5+
34. Цh2 - g1	De5 - a1+
35. Цg1 - h2	Da1 - e5+
36. g2 - g3	a7 - a5
37. h5 - h6	De5 - h5+

38. Цh2 - g2 Дh5 - g5
 39. Цg2 - h2 Дg5 - h5+
 40. Цh2 - g2 Дh5 - d5+

Противниците поради цайтнота повторили няколко пъти ходовете. Сега белите, имайки голямо преимущество в позицията предприемат решаваща атака, интересна особено поради факта, че се провежда с малък материал — дама и цар.

41. f2 - f3 Дd5 - d2+
 42. Цg2 - h3 Дd2 - c3
 43. Дh7 - e4 Цf8 - g8
 44. Де4 - f4 f7 - f5
 45. Дf4 - g5+ Цg8 - h7
 46. Цh3 - h4 Дc3 - b2
 47. Дg5 - e7+ Цh7 - g6
 48. Де7 - e8+ Цg6 : h6
 49. Дс8 : e6+ Цh6 - g7
 50. Цh4 - g5 Дb2 - c2
 51. Де6 - d7+ Цg7 - f8
 52. Цg5 - g6 f5 - f4+
 53. e3 - e4

Черните се предават.

Котов

№ 63. ШОТЛАНДСКА ПАРТИЯ ШОЛЦ БРОНЩАЙН

IV кръг, Стокхолм, 1948 г.

Обяснения от Бронщайн

1. e2 - e4 e7 - e5

Майстор Шолц е, както пишат чуждите вестници, голям поклонник и познавач на царския гамбит. Аз също обичам това начало. Затова и бях уверен (още преди турнира), че в нашата партия непременно ще се срещне царския гамбит, независимо от това, кой играе с белите фигури. Но мене ме очакваше разочарование.

2. Kg1 - f3 Kb8 - c6

Царски гамбит от втора ръка (2... f5) не дава на черните никаква сносна игра.

3. d2 - d4 e5 : d4

4. Kf3 : d4 Of8 - c5

5. Oc1 - e3 Дd8 - f6

6. c2 - c3 . . .

Тук очаквах 6. Kb5 (гамбитното продължение на Б. М. Блюменфелд). В отговор черните могат да предложат любопитна жертва на пешка 6... О:e3 7. fe Де5! (вместо теоретическото 7... Дh4+ и т. н.) 8. Дd5 Цd8 9. Д:f7 Kge7 или 9... Kh6 с интересни усложнения. Ходът 6. c3 води към по-спокойна игра.

6. . . . Kg8 - e7

7. Kd4 - c2 . . .

На 7. Об5 добре е 7... 0-0 8. 0-0 d6 9. К:c6 bc 10. О:c5 cb 11. Od4 Дg6.

7. . . . d7 - d6

Сравнително рядко срещаш се ход. Следва да се отбележат продълженията:

1. 7... b6 8. Оe2 Дg6 9. О:c5 bc с добра игра за черните.

II. 7... О:e3 8. К:e3 Де5 9. Дf3 (9. Kd2 d5!) 0-0 10. Oc4 d6 11. Kd2 Оe6 с равно положение.

8. Оe3 : c5 . . .

По-добре беше 8. Kd2, за да се продължи с Дf3. Напр.: Kd2 0-0 9. О:c5 dc 10. Дf3.

8. . . . d6 : c5

Сега белите имат на царското крило пешка повече. Черните обаче имат добра фигурна игра и възможност бързо да заемат с топове откритите линии „d“ и „e“. Сдвоените пешки на „c“ охраняват централните полета d4 и d6.

9. Кс2 - e3 0 - 0

Черните можеха да проведат и друг, по-рискован, но много обещаващ план: 9... Ке5 10. Оe2 Оe6 11. 0-0 g5! като по този начин закрепват позицията на коня на e5 и пречат на придвижването f2-f4.

10. Of1 - e2 Tf8 - d8

Изглежда естествено продължението 10... Дg6 11. Дс2 f5, но след простото 12. ef К:f5 13. 0-0 е трудно да се избегнат многото размени. Затова черните избират друг, твърде сложен, план за атака.

11. Дd1 - c2 Oc8 - e6

Черните искаха да продължат 11... Ке5 12. 0-0 K7g6 и ако 13. Kd5 то Т:d5! 14. ed Kf4 с решаваща атака. Обаче на 11... Ке5 белите можеха да отговорят 12. Kd2 с последващо g2-g3, заплашвайки f2-f4 и 0-0-0. Направеният ход (11... Оe6) не разкрива още плановете на черните.

12. 0 - 0 . . .

Лилиентал

Според мен преждевременно. И сега е по-силно 12. Kd2, не определяйки положението на белия цар.

12. . . . Ke7 - g6

Заплахата Kf4 е твърде неприятна за белите.

13. g2 - g3 Оe6 - h3

14. Tf1 - e1? . . .

Белите не подуват надвисналата над тях опасност. Правилно беше 14. Kg2! Кеe5 15. f4 Kg4 с двустра игра. Придвижване на пешките „e“ и „f“ не е безопасно и за белите, предвид откритата позиция на царя им.

14. . . . Кс6 - e5

Ако сега 15. f4 то, естествено, 15... К:f4 16. gf Д:f4 и черните трябва да спечелят.

15. Kb1 - d2 . . .

15. . . . c7 - c6(?)

Време за обмисляне оставаше малко и затова аз не се реших на отдавна замислената позиционна жертва на качество (Т:d2!), макар че само така трябваше да се играе. Изглежда след 15... Т:d2! 16. Д:d2 Тd8 черните трябва да спечелят. Напр.:

I. 17. Кd5 Т:d5! 18. Д:d5 Кf3+ 19. Цh1 К:e1 и ако 20. Т:e1, то Д:f2.

II. 17. Дс2 Кf3+ 18. О:f3 Д:f3 19. Таd1 Те8 20. Де2 Ке5 21. Д:f3 (заплашваше Д:e4; на 21. Дс2 е неприятно Дf6 или Дh5) 21... К:f3+ 22. Цh1 К:e1 23. Т:e1 Тd8! 24. Тd1 Т:d1+ 25. К:d1 Оg4 26. Ке3 Оf3+ 27. Цg1 О:e4 и черните печелят.

Необходимостта да разчета тези и други сложни варианти ме принуди да се огранича с ограничение на действията на белите коне. Сега вече белите могат да поддържат равновесие в играта.

16. Та1 - d1 . . .

След 16. f4? К:f4 17. gf Д:f4 решава Тd6!

16. . . . b7 - b5

Не допуска белия кон на с4.

17. Кd2 - b3? . . .

След дълго мислене Щолц се отказва от приемане жертвата на коня. След 17. f4 К:f4! 18. gf Д:f4 19. Кdf1! положението на белите съвсем не е безопасно. Може да последва 19... Дg5+ 20. Цg1 Те8. Белите фигури са свързани и черните могат да спечелят още и пешката е4. И все пак изходът от борбата би бил съвсем неясен.

17. . . . Тd8: d1

18. Те1 : d1 . . .

По-силно е вероятно 18. Д:d1 Например: 18... Тd8 19. Дс2 Кf3+ 20. О:f3 Д:f3 21. К:c5 Ке5 22. Де2 Д:e2 23. Т:e2 Кс4 24. f3 К:e3 25. Т:e5 Тd2 с преимущество за черните, но не без шансове за реми у белите.

18. . . . Ке5 - f3+!

19. Оe2 : f3 Дf6 : f3

20. Кb3 - d2 . . .

В това е идеята за защита на белите (слабо би било 20. К:c5 Ке5 с заплахата Дh5 и Кf3+). Ако сега 20... Де2 то Кdf1 и черната дама трябва да отстъпи понеже нищо не дава 21... О:f1 22. Т:f1 Д:c2 23. К:c2 Тd8 предвид 24. Ке3 Тd2 25. Тd1! Затова черните веднага отстъпват с дамата.

20. . . . Дf3 - h5

Белите трябва да се защитават против Кg6 - e5 - f3+ или Ке5, Тd8, e5 - c4 и Кd3. Не помага 21. f3 Ке5 22. Цf2 Тd8, заплашвайки Т:d2+. Но следващият ход е изглеждал на Щолц твърде силен.

21. f2 - f4? Дh5 - e2!

Внезапно се изяснява, че белите неизбежно губят фигура. Предполагамата защита се оказва мнима.

22. Кd2 - f1 Оh3 : f1!

Сега конят е3 не е защитен. Останалото е просто.

23. Дс2:e2 Оf1:e2 24. Тd1-d6 Оe2-f3 25. Тd6:c6 Оf3:e4 26. Тс6:c5 а7-а6 27. а2-а4 б5:а4 28. Тс5-а5 Оe4-c6 29. Ке3-f5 Цg8-f8 30. Кf5-d4 Ос6-e8 31. f4-f5 Кg6-e7 32. f5-f6 g7:f6 33. Кd4-c2 Оe8-b5 34. Кс2-d4 Об5-e8 35. Кd4-c2 Та8-b8 36. Кс2-b4 Тb8:b4 37. e3:b4 Оe8-b5 38. b2-b3 а4:b3 39. Та5-а3 Об3-c4. Белите се предават.

В. ГРЕКОВ

ВЪЗПИТАТЕЛНОТО ЗНАЧЕНИЕ НА ШАХМАТА

Често се споменава за възпитателното значение на шахмата, но този въпрос никога не е бил обект на сериозно изследване. Изучаването му е важно и навременно, понеже шахматът, при разумно отношение към него, играе важна роля като възпитателен фактор. Измам предвид благотворното въздействие на шахмата върху психиката на човека, на неговия ум, характер и воля.

Предпоставката за това е, че шахматната борба е спорт, индивидуална борба, в която се проявяват известни психически качества на играта. Успехът в шахмата зависи от степента на развитието на тези качества и уменията за овладяването им.

Шахматът е най-увлекателния спорт. Много причини неударжимо влекат шахматиста към победа: самолюбието, стремението към спортни постижения, чувството на творец-художник, стремящ се да осъществи своите идеи и замисли. Независимо от това, че шахматистът се стреми към победа в отделната партия или каквото и да е състезание, почти всеки шахматист се стреми и към усъвършенстване на своето изкуство.

За постигане на това, той напъва и развива необходимите си способности, които могат да бъдат разделени в две групи: специфично шахматни и от общ характер. Към чисто шахматните способности се отнася най-напред трудно определяемото, както впрочем и в всяка друга област, понятие талант; по-нататък следват специална шахматна памет, разбиране същината на шахматната борба, специален опит, теоретични познания и др. Естествено, при тези чисто шахматни способности не може да става въпрос за възпитателното значение на шахмата.

Обаче, недостатъчно е да се обладават само шахматно дарование и знание — трябва да се обладават тези не шахматни качества, без които са съвършено невъзможни успехите, съответстващи на степента на шахматните способности и знания.

Настойчиво стремящият се към победа и усъвършенстване шахматист, развива в себе си необходимите за успех в шахмата качества. Едновременно той изживява в себе си и много отрицателни черти на своята психика, пречателни за шахматните му успехи.

Към психологическите качества от общ характер, които имат особено значение в процеса на шахматната игра, трябва да се отнесат дисциплинираността на характера в процеса на мисленето. Шахматът изисква способност към продължителна, неотслабваща концентрация на вниманието. С отлична игра може да се доведе партията до спечелено поло-

жение, но след това, в резултат на отпадналост, вълнение или просто вследствие на лекомислена увереност, че победата е обезпечена и че тя ще дойде от самосебе си (на кратко изложено, вследствие отслабване напрежението на волята и вниманието), стоящата пред печалба партия се оказва изгубена. Подобни случаи биват не само в леки партии, но и в сериозни срещи; не само с любители, но и с най-изтъкнати майстори.

Обезателно и неизбежно условие за усъвършенствуване в шахмата е борбата с тези недостатъци — иначе успехите са невъзможни. Шахматист, обладаващ настойчива и твърда воля към победа, сменящ се към съвършенство, постепенно изживява тези недостатъци и приучва себе си към неотслабващо внимание. В шахматните му срещи подобни прояви стават все по-редки — едновременно и в живота той се избавя от някои черти, които могат да му донесат само отрицателни резултати.

За човек, склонен към разсеяност или към непостоянно внимание, способността за продължително и неотслабващо концентриране на вниманието, развиващо се над шахматната дъска, е ценна придобивка.

На основание дългогодишни наблюдения мога да потвърдя, че много случаи на изчезване разсеяността у децата и юношите съвпада с началото на сериозното им увлечение към шахмата и безспорно, се явява вследствие именно на тази особеност на въздействието на шаха върху човешката психика.

Дадената особеност на шахмата има и още едно благотворно възпитателно свойство — тя унищожава или отслабва следните отрицателни черти у човека: апатичността, леността в мислите и разсеяността. Всяко отслабване на вниманието над шахматната дъска води към поражение. Шахматистът по неволя трябва да се приучи към дисциплинираност на характера и на процеса на мисленето.

Съвършено очевидно е, че шахматът изисква логична мисъл. Понататък шахматът изисква от играещия активност в мисленето, предприемчивост, изобретателност и решителност. През време на играта шахматистът трябва да се старее да даде такъв характер на партията, който най-много допада на стила му и да се бори с замислите на противника си, с неговата воля. Твърде често шахматистът е длъжен да прояви не само активност и предприемчивост, но също и решителност, понеже през течение на партията той не веднаж се озовава на кръстопът и в него възниква съмнение — какъв план да избере от няколко възможни: да атакува или да се защитава; да приеме ли жертвата или да я отклони, да смени ли фигури или не и т. н. Противоположните качества — пасивност, нерешителност, никога не се ознаменуват с успех на шахматната дъска, но тези черти на характера въобще никога не допринасят и нещо хубаво.

Съвършено несъответствува на духа на шахматната игра лекомислието и игрането наслуки. Всеки ход в партията трябва да бъде предварително обмислен; всяка лекомислена маневра на шахматиста носи въз-

мездие; много често с един недообмислен ход е достатъчно да се загуби веднага партията. Излишната фантазия и оригиналничене са недопустими в шахмата! Шахматистът е длъжен да изхожда само от създалата се реална обстановка.

Тази страна на шахмата има леко разбираемо възпитателно значение, нагледно подчертавайки отговорността за всеки недообмислен ход.

Такива качества, като самонадеяност, надценяване притиеника и пренебрежителност, също се наказват. Всекиму е известно, че даже и голям майстор, който не умее да се избави от тези недостатъци, бива наказван в турнирите чрез загуба срещу сравнително по-слаби противници.

Напротив, — винаги се награждават такива качества, като упоритостта, самообладанието и издържливостта; тези качества са необходими за шахматиста, както за провеждане собствените му планове, така и за упоритата защита, когато той изпадне в лошо положение.

Необходимостта да се проявява целеустремителност и твърда воля принадлежат към най-ценните качества на шахмата.

Не трябва да се доказва, че напрежението на волята играе очевидна роля в всяка шахматна партия, обаче още по-важен и значителен е резултатът от целеустремителността и продължителното напрежение на волята, отправен към усъвършенствуване на своето шахматно изкуство. Може с увереност да се каже, че силата на редица шахматисти, притежаващи еднакви шахматни дарования, се намира в пряка зависимост от степента на целеустремителността на волята им. Не е случайно, че всички световни първенци — Щайниц, Ласкер, Капабланка и Алехин са обладавали извънредно силна целеустремителна воля.

Безспорно превъзходство над всички съвременници и многогодишното запазване на званието световен първенец от Ласкер се дължи преди всичко на твърдата му воля, на неговото качество като ненадминат шахматен борец.

Често ние слушаме от шахматистите за онези „нешастни“ партии, които те „трябвало да спечелят“, но добивайки по-добро, даже печелившо положение, са загубвали, показвайки се „помощници“ на своите партньори. Такъв шахматист обича да се утешава с мисълта, че е загубил „незаслужено“, че загубата му е „случайна“, обаче, приписвайки „незаслуженото“, си поражение на „случайността“, той не смята, че явлението, изглеждащо случайно на шахматната дъска, изниква последователно и логично от същността на неговата психика. „Случайните“ резултати на шахматната дъска са много по-малко, отколкото изглежда на пръв поглед, ако при оценката на течението на шахматната борба изхождаме не само от разположението на фигурите на дъската, но и от психиката на противниците (факт от голямо значение), подчинена не на логиката на шахматната игра, а на логиката на психологията. Недоглеждането, което изглежда случайно от гледна точка на шахматната логика, е тясно свързано с логиката на психологията.

Напълно прав е Емануил Ласкер, който потвърждава, че шахматът преди всичко е борба. Той даже е написал книга под названието „Борба“, която е посветена на изучаване същността на борбата, нейният анализ и психология. В живота, казва Ласкер, систематически трябва да се преодоляват редица препятствия в стремежа към набелязаните цели; целият живот е непрекъсната борба от един или друг характер. Макар за шахмата в тази книжка да не се споменава, ясно е, че тя може напълно да са отнесе и към него. Накратко, шахматът е такава борба, която напълно се оприличава на борбата в живота; в шахмата трябва да се борим със същите сили, които са необходими и в живота. И над шахматната дъска тези сили се оточняват и усъвършенствуват.

В стремящия се към победа и съвършенство шахматист се развиват много положителни качества, твърде важни и в живота, като същевременно се изживяват и качества, които в живота играят отрицателна роля. В това се състои възпитателното значение на шахмата.

За съжаление, до сега много малко са се опитвали планомерно да изучат, както психологията на шахмата, така и възпитателното му значение. В изводите, които ние направихме за някои страни от психологията на шахмата, за неговото възпитателно значение, ние се ръководихме от непосредствени наблюдения, понякога единични и случайни. Обаче наблюденията, които биха се провели системно, биха дали несравнимо много по-интересен и ценен материал. Би било извънредно полезно да се опитаме, например, да свържем шахматната сила на шахматиста и неговите практически успехи с наличието на едни или други психологически качества. Тука много може да даде и самонаблюдението на интелигентния шахматист—любител. Изучаването на шахматната игра в това отношение, било индивидуално или колективно, може да има голямо значение в две направления: то би помогнало към усъвършенствуване на шахматиста и оформяване характера на човека.

Превел от руски З. Станчев.

Въвеждането на единната квалификационна система ще допринесе за масовизацията на шахмата и повдигане нивото на нашите шахматисти!

Нито един организиран шахматист без квалификационна категория!

ВЕЛИКИ ШАХМАТИСТИ

ГЕОРГИ ЗГУРЕВ

АЛЕКСАНДЪР АЛЕХИН

(1892 — 1946)

Един от най-великите титани на шахматната мисъл, Александър Алехин е роден в Москва на 19 октомври 1892 год. Едва 16 годишен той празнува първия си успех, истински победител на националния турнир в Петербург през 1909 год., като и същевременно получава майсторско звание. Още преди първата война Алехин постига отлични резултати в редица турнири. През 1912 год. той е пръв на турнира в Стохолм, през 1913 год. пръв на турнира в Шевенинген, а на следващата година трети на голямия международен Петербургски турнир, в който участвуват почти всички прочути тогавашни майстори. Същата година той е пак пръв на всеруския турнир в Петербург и на международния турнир в Манхайм.

Обаче триумфалния път на Алехин към световната титла започва след войната. През 1920 год. той убедително спечелва националния майсторски турнир в Москва, а на следващата година участвува на международните в Триберг, Будапеща и Хага, и излиза пръв и в трите изпитания, без да загуби нито една партия, като освен това побеждава прославените гротмайстори Боголюбов и Рубинщайн. Следват все по-блестящи успехи: I приз (заедно с Боголюбов и Мароци) на

голямия Карлсбадски турнир през 1923 год. и на турнира в Портсмут. На извънредно силния международен турнир през 1924 год. в Ню Йорк, Алехин е трети след Ласкер и Капабланка. За всеки друг това постижение би било голям успех, но за постоянно увеличаващата се сила на Алехин то се явява относителна неудача. Но още на другата година Алехин отново смаява света. Четирите турнира (Париж, Бери, Баден и Хастингс), в които участвува, му донасят четири първи награди, нито една загуба и редица блестящи победи. Особено отбелязване заслужава успехът му в Баден — Баденския турнир, на който са поканени почти всички големи майстори. След ремито в първата партия срещу мексиканеца Торе, той спечелва подред 9 партии, оставяйки далеч зад себе си своите конкуренти Рубинщайн, Боголюбов, Нимцович и др. и завършва турнира без нито една загубена партия, като дори нито един път не се е намерил в опасно положение. Блясъкът на новите идеи и красивите комбинации на младия гротмайстор окончателно убеждават света, че Алехин е един от малкото избраници на съдбата, на когото предстои още то-светло бъдеще. И наистина кариерата на гениалния руски гротмайстор представлява един не-

